

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2021 a 2022 s výhledem na rok 2023

Úvod

Česká republika (ČR) je demokratickým a politicky, hospodářsky a sociálně vyspělým státem střední Evropy. V souladu se svými zahraničně-politickými zájmy a mezinárodními závazky včetně spojeneckých nese svůj díl odpovědnosti za udržování míru a bezpečnosti v regionálním i globálním měřítku.

Mezinárodní bezpečnostní prostředí přímo ovlivňuje bezpečnost ČR. Vzhledem k charakteru soudobých bezpečnostních hrozeb obrana a ochrana občanů a území státu nekončí na hranicích ČR. Bezpečnostní zájmy země je často nezbytné chránit i daleko za hranicemi spojeneckých států. Bezpečnostní politika ČR se řídí nejen úzce teritoriálně vymezenými zájmy, ale také solidaritou se spojenci v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO) a Evropské unii (EU). Podíl na zajišťování mezinárodní bezpečnosti a stability je strategickým bezpečnostním zájmem ČR.

ČR, v souladu se svou Bezpečnostní strategií, klade důraz na předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení bezpečnostních výzev diplomatickými, politickými a dalšími nenásilnými prostředky. ČR může použít ozbrojenou sílu v souladu s mezinárodním právem a se svým ústavním pořádkem a příslušnými zákony v případě, že tyto nástroje selžou. Takto dojde ke snížení negativních následků mezinárodně-bezpečnostních krizí projevujících se mj. nárůstem nelegální migrace a posilováním a rozšiřováním mezinárodního terorismu.

Síly a prostředky rezortu Ministerstva obrany (MO) vysílané do zahraničních operací působí v těch oblastech, jejichž stabilizace je důležitá pro bezpečnostní zájmy ČR a širšího euroatlantického prostoru, což ve svém důsledku zmírňuje toky nelegální migrace a snižuje rizika obnovy teroristických aktivit v těchto prostorech a potenciální přenos do jiných částí světa, Evropu nevyjímaje. Se zeměmi, s nimiž síly a prostředky rezortu MO v operacích působí, pak dochází k prohlubování bilaterálních politických, bezpečnostních a vojenských vztahů. Nasazení sil a prostředků rezortu MO vytváří potenciál pro podporu českého obranného průmyslu a pro celkové posílení obchodních vztahů se zemí nasazení či se spojenci působícími v operaci.

„Návrh na působení sil a prostředků rezortu MO v letech 2021 a 2022 s výhledem na rok 2023“ navazuje na současné angažmá ČR v probíhajících operacích. Určujícími faktory pro obsah předkládaného materiálu, včetně vyčleněných počtů osob pro konkrétní operace, jsou rozsah působení v Afghánistánu, Iráku a Malí a posílení kolektivní obrany NATO.

Materiál byl zpracován v době, kdy nebyla zcela jasná budoucnost některých probíhajících operací s naší účastí. Konkrétně v Iráku se plánuje převedení části výcvikových aktivit operace Globální koalice proti Da'esh (dále jen „Globální koalice“) Inherent Resolve

na alianční misi (NATO Mission Iraq/NMI). V závěru února 2020 byla podepsána Dohoda pro mír v Afghánistánu mezi USA a Tálibánem, která má zásadní vliv na budoucnost mise Resolute Support. Rada EU na jaře rozhodla o ukončení operace EUNAVFOR MED SOPHIA a o zahájení nové operace EUNAVFOR MED IRINI. Počty osob a předpokládané schopnosti našeho zapojení do těchto operací jsou navrhovány tak, aby odpovídaly jejich dosavadním formátům a úkolům. V případě změn bude rezort MO v rámci tohoto národního mandátu reagovat na vzniklé požadavky v závislosti na dostupnosti vojenských kapacit Armády České republiky (AČR) a zájmu ČR nadále vojensky přispívat do operací s pozměněnou náplní.

Rezort MO disponuje dostatečnými kapacitami jak pro zajištění spojeneckých i domácích závazků, tak pro řešení neočekávaných situací. S tímto vědomím je navrhován rozsah působení sil a prostředků v zahraničních operacích v letech 2021 a 2022.

1. Afghánistán

a) Politicko-bezpečnostní situace

Rok 2019 byl pátým rokem existence afghánské vlády národní jednoty, která má primární odpovědnost za bezpečnost v zemi. V září 2019 se v zemi uskutečnilo první kolo prezidentských voleb, jehož těsným vítězem se dle předběžných výsledků ohlášených v prosinci 2019 měl stát dosavadní prezident země Ašraf Ghaní. Přezkum odevzdaných hlasů v únoru 2020 potvrdil vítězství A. Ghaního se ziskem 50,6 % hlasů. Bezpečnostní situace v Afghánistánu i v hlavním městě Kábulu zůstává dlouhodobě neuspokojivá, centrální vládě a ozbrojeným složkám se nedaří rozšiřovat svou kontrolu mimo větší města a do venkovských oblastí, naopak ji ztrácí ve prospěch hnutí Tálibán. Afghánistán zůstává krizovým ohniskem globálního významu kvůli propojení islamistického terorismu, nelegální migrace a produkce většiny opia/heroinu na globálním nelegálním trhu.

Protivládní ozbrojené skupiny představují trvalé bezpečnostní riziko pro místní obyvatelstvo, vládní složky i alianční síly. Největší hrozbu nadále představuje hnutí Tálibán, ale i jiné teroristické síly jako například tzv. Haqqáního síť a místní odnož hnutí Islámský stát (Da'esh) – „Islámský stát – provincie Chorásán“.

Změnit uvedenou patovou situaci bylo cílem mírových rozhovorů mezi USA a hnutím Tálibán. Na jejich základě má hnutí Tálibán zaručit, že nebude poskytovat útočiště mezinárodním teroristickým skupinám, souhlasit se snížením úrovně násilí a zahájit jednání s afghánskou vládou. Právě dohoda mezi samotnými Afghánci je předpokladem politické a bezpečnostní stabilizace země.

Dne 29. února 2020 byla v katarském Dauhá podepsána Dohoda pro mír v Afghánistánu mezi USA a hnutím Tálibán a krátce před tím byla v Kábulu mezi USA a afghánskou vládou vydána Společná deklarace pro mír v Afghánistánu. Dohodu mezi USA a Tálibánem podepsali hlavní vyjednavací obou stran, zvláštní představitel USA pro Afghánistán Zalmay Khalilzad a vedoucí politické kanceláře Tálibánu v Kataru Abdul Ghání Baradar za účasti ministra zahraničních věcí USA Mikea Pompea. V Kábulu Společnou deklaraci podepsal ministr obrany USA Mark Esper a afghánský prezident Ašraf Ghání za přítomnosti generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga.

b) Charakteristika mise Resolute Support

Mise Resolute Support (RSM) byla zahájena 1. ledna 2015, jako návazná mise po ukončené operaci ISAF (International Security Assistance Force). RSM je misí NATO a vedoucími zeměmi jsou Německo, Itálie, Turecko a USA. Rada bezpečnosti Organizace spojených národů (RB OSN) vyjádřila misi podporu svou rezolucí č. 2189 z prosince 2014.

RSM má nebojový charakter a její podstatou je poskytování výcviku, poradenství a asistence na národní institucionální úrovni, na úrovni armádního sboru a v případě speciálních sil i na nižší úrovni tak, aby afghánské bezpečnostní instituce a Afghánské národní obranné a bezpečnostní síly (ANDSF) byly schopny plnohodnotně zajišťovat národní bezpečnost. K únoru 2020 působilo v RSM přibližně 16 500 osob.

V létě 2017 vyhlásily USA novou strategii vůči Afghánistánu s cílem donutit povstalecké skupiny vedené hnutím Tálibán k zahájení jednání s afghánskou vládou a vnitro-afghánskému národnímu usmíření. USA proto ve spolupráci s ostatními spojenci přispívajícími do mise RSM, včetně ČR, dočasně navýšily své vojenské kapacity v zemi. Tím vyvinuly na Tálibán zvýšený vojenský tlak, který přinutil jeho vedení zasednout za jednací stůl a výsledkem bylo dosažení mírové dohody mezi USA a Tálibánem.

Na základě výše uvedené Dohody pro mír v Afghánistánu, a za předpokladu, že tato dohoda bude dodržena, má do 14 měsíců dojít ke stažení veškerých amerických a spojeneckých jednotek ze země. Během této doby, respektive do 135 dnů, bude počet amerických vojáků snížen ze současných cca 12 000 na 8 600 osob, včetně proporčního snížení počtu aliančních a koaličních jednotek. Tálibán se výměnou zavázal k zahájení vnitro-afghánských mírových rozhovorů a k tomu, že zabrání využívání svého území k ohrožování bezpečnosti USA a jeho spojenců (explicitně zmíněna Al-Káida). Cílem vnitroafghánských mírových rozhovorů, původně oznámených na počátek března 2020, je dosáhnout komplexního a trvalého příměří a příprava mírového urovnání v zemi. V den zahájení rozhovorů mělo rovněž dojít k výměně zajatců mezi Tálibánem a afghánskou vládou (5000 má propustit vláda a 1000 Tálibán).

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v RSM

Působení sil a prostředků rezortu MO v Afghánistánu je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018, která umožňují nasadit až 390 českých vojáků.

Úkolové uskupení (ÚU) AČR RSM organizačně zastřešuje všechny jednotky a prvky rezortu MO působící v této alianční misi. Patří do něj národní podpůrný prvek, národní zpravodajská buňka, zastoupení na velitelstvích RSM, jednotka pro výcvik a mentoring afghánských speciálních sil a plní chirurgický tým.

Činnost ÚU AČR RSM je zaměřena na výcvik a poradenství pro příslušníky ANDSF a podporu vlastních a spojeneckých sil. Část vojáků plní různé funkce ve velitelské struktuře RSM.

V zimě a na jaře 2020 došlo v souvislosti s prioritami mise a možnostmi AČR k restrukturalizaci českého vojenského příspěvku v RSM. Ke konci ledna 2020 byla ukončena činnost jednotky ochrany Velitelství pro výcvik, poradenství a pomoc letectva (Train Advise

Assist Command – Air/TAAC) a v závěru března 2020 ukončila plnění operačního úkolu strážní rota na základně Bagrám. Na druhé straně byla posílena jednotka pro výcvik a mentoring afghánských speciálních sil a pro potřeby spojenecké polní nemocnice v Kábulu je od ledna 2020 poskytován polní chirurgický tým. K únoru 2020 působilo v RSM 269 českých vojáků.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v RSM a případné následné misi NATO

ČR se, v souladu se svými strategickými zájmy a závazky vůči spojencům, hodlá angažovat v Afghánistánu i nadále.

I když v závěru února 2020 podepsali zástupci USA a Tálibánu Dohodu pro mír v Afghánistánu, podle níž by měli do 14 měsíců opustit zemi všichni spojenečtí vojáci, navrhuje se v materiálu působení českých vojáků jak v roce 2021, tak i v roce 2022. Umožní to v případě různých vývojų zmíněné dohody naši účast v případné delší alianční vojenské přítomnosti v zemi.

Předpokládá se, že úsilí ČR bude směřovat, podobně jako dosud, do dvou hlavních oblastí, jimiž jsou výcvik, poradenství a asistence ANDSF na straně jedné a podpora spojeneckých sil na straně druhé. Na případné požadavky k doplnění dalších schopností RSM bude ČR reagovat v závislosti na vlastních možnostech a s ohledem na plnění dalších spojeneckých závazků a úkolů spojených se zajištěním obrany státu. Do prostoru operace bude vysílána letecká jednotka s letounem CASA C-295M v rámci krátkodobého nasazení s úkolem zabezpečit nutnou podporu jednotek AČR v operaci, včetně případné evakuace, a s možností poskytnutí volné kapacity spojencům.

Vzhledem k plánovanému stahování spojeneckých sil z Afghánistánu je zřejmé, že stávající angažmá NATO v podobě současné mise Resolute Support bude ukončeno. Aliance bude pokračovat v budování dlouhodobých vztahů s Afghánistánem a podpoře jeho obranných a bezpečnostních sil. V případné následné misi NATO zaměřené na výcvik a asistenci afghánským ozbrojeným silám nebo na podporu aliančních prvků v těchto aktivitách, bude rezort MO usilovat o své zapojení na základě aliančních požadavků a s ohledem na dostupné schopnosti.

V letech 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků rezortu MO v misi Resolute Support v počtu **do 205 osob**.

Co se týče výhledu na rok 2023, predikce dalšího vojenského angažmá rezortu MO v Afghánistánu by byla v současnosti pouhou spekulací.

e) Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu

Ochranu osob a majetku Zastupitelského úřadu (ZÚ) ČR v Kábulu, včetně rezidence velvyslance, zabezpečuje jednotka Vojenské policie, a to na základě dohody mezi ČR a Afghánistánem. Jednotka nespadá pod RSM.

Navrhuje se, aby stejně jako v roce 2020 zabezpečovala úkoly spojené s ochranou ZÚ ČR v Kábulu v letech 2021 a 2022 jednotka Vojenské policie v počtu **do 20 osob**.

2. Irák

a) Politicko–bezpečnostní situace

V konvenčně-vojenské rovině byl boj proti Da'esh v Iráku v zásadě úspěšně završen již v roce 2017, hnutí je však nadále bezpečnostní hrozbou. Nekomoluje již žádné teritorium, působí nicméně ve formě spících buněk, které dál provádějí na území Iráku teroristické útoky, sabotáže, únosy a útoky na civilisty i ozbrojené složky. Bojeschopnost a disciplína iráckých ozbrojených složek se výrazně zlepšila, zůstává však křehká a nadále vyžaduje výcvikovou i operační podporu spojenců.

Zároveň země nadále trpí vážnou vnitropolitickou nestabilitou. Důležité rozhodovací procesy jsou ochromeny mocenskými boji mezi politickými frakcemi, nesmírně zdoluhavé je i sestavování nových vlád. Efektivita veřejné správy je velmi nízká, korupce a nehospodárnost působí značné ztráty rozpočtových prostředků. K těmto problémům se připojuje – a v řadě případů je i prohlubuje – velmocenský vliv iránského režimu, který si na pozadí zostřující se strategické konfrontace s USA buduje v zemi silnou vlivovou strukturu, a to i k možnému tlaku či úderu proti zájmům západních spojenců v čele s USA.

Přetrvávající neschopnost iráckých vlád prosadit zásadní ekonomickou a politicko-správní obnovu země po bezpečnostních otřesech minulých let se přitom zvláště nyní, po formálním konci války proti Da'esh, setkává s rostoucí frustrací a netrpělivostí veřejnosti. To platí i pro většinově šiitské části Iráku (Bagdád a jižní část země), které dosud byly vůči vládám politicky nejloajálnější. Od října 2019 zachvátily tyto oblasti masové demonstrace proti chudobě, nezaměstnanosti a korupci, požadující odchod celého politického vedení země a jeho nahrazení apolitickou úřednickou vládou. Íránský režim vnímal protesty jako podněcované jeho geopolitickými soupeři s cílem narušit jeho vliv v Iráku; zřejmě i právě na jeho nátlak se některé irácké bezpečnostní složky pokusily protesty potlačit násilím, při němž bylo dosud zabito přes 500 lidí, v naprosté většině neozbrojených civilistů. Rostoucí obavy z šíření epidemie COVID-19 a vládou vydaný zákaz veřejného shromažďování protesty v průběhu února a března 2020 prozatím utlumily.

Poté, co byl pod tlakem demonstrací premiér Abdul Mahdí na konci listopadu 2019 donucen k demisi, přistoupily proiránské složky iráckého bezpečnostního aparátu k přitvrzení ozbrojených provokací vůči americkým vojenským silám v zemi. Při raketovém útoku na iráckou vojenskou základnu s americkou přítomností dne 27. prosince 2019 byl usmrcen občan USA, civilní kontraktor amerického kontingentu. Po odvetném leteckém úderu USA proti proiránským milicím obviněným ze spáchání útoku a následné – těmito milicemi řízené – zinscenované „demonstraci“ před velvyslanectvím USA, která způsobila hmotné škody, situace eskalovala dalším leteckým úderem USA, při němž zahynul vysoký představitel iránských revolučních gard generál K. Sulejmání a spolu s ním vysoký představitel iráckých milicí A. Muhandis.

Proiránské síly v iráckém parlamentu poté odstartovaly kampaň za vypovězení sil USA ze země, čemuž však oponují zástupci umírněných šiitských stran a také sunnitů a dalších iráckých menšin. Další vývoj nelze s jistotou předvídat, probíhá však redukce amerického kontingentu v rámci Globální koalice Inherent Resolve a dochází k přesunu části koaličních výcvikových aktivit pod alianční misi v Iráku (NMI, viz níže). K vyjasnění situace

dojde zřejmě až po sestavení nové irácké vlády – k němuž do konce března 2020 stále nedošlo. Očekává se také, že bude vyhlášen termín předčasných voleb.

b) Charakteristika operace Globální koalice pro boj s Da'esh

Globální koalice byla zformována v září 2014 a vedle bojových (v Iráku a Sýrii) a postkonfliktně-stabilizačních aktivit, včetně humanitární a rozvojové pomoci státům zasaženým krizí, se zabývá i potíráním globálních operací Da'esh, včetně financování, náboru a extremistické propagandy. Globální koalice má 82 členů (vedle států i čtyři mezinárodní organizace – OSN, NATO, EU a Interpol), kteří se na jednotlivých společných aktivitách podílejí v různé míře a rozsahu dle svého rozhodnutí. Na samotných vojenských operacích v Iráku a Sýrii se podílí zhruba třetina členských států. Koalice nemá mezinárodně-právní subjektivitu a pobyt vojenských sil jejích členských států na území Iráku se řídí bilaterálními ujednáními¹⁾.

ČR se stala členem Globální koalice hned při jejím vyhlášení v říjnu 2014, kdy navíc reagovala na urgentní potřebu dodávek vojenského materiálu bojujícím iráckým silám (dary zbraní a munice realizované v letech 2014, 2015 a 2016). Od počátku se ČR aktivně zapojovala do pracovní skupiny Globální koalice pro stabilizaci, v jejímž rámci koordinovala svou humanitární a stabilizační pomoc včetně vysílání policejních instruktorů. V polovině roku 2016 se ČR navíc aktivně zapojila do vojenské činnosti Globální koalice vysláním leteckého poradního týmu AČR v rámci poradenství iráckým osádkám a technickému personálu letounů L-159 zakoupených Irákem. Následovalo půlroční působení polního chirurgického týmu AČR jako součásti představené polní nemocnice USA.

Důkazem významu aktivit ČR ve prospěch Globální koalice je přizvání do tzv. Small Group na počátku roku 2020. To ČR umožňuje účastnit se častěji jednání zástupců Globální koalice i ve formátu užší skupiny přibližně 30 členů aktivně zapojených do operačního působení Globální koalice, přičemž ze střední a východní Evropy se účastní pouze ČR a Polsko.

Působení sil a prostředků rezortu MO v Iráku je právně koncipováno na bilaterálním základě s Irákem a Globální koalice jej politicky zastřešuje. V operaci Globální koalice v Iráku působí přibližně 2 900 vojáků.

c) Charakteristika mise NATO v Iráku

Na jednání ministrů obrany NATO v únoru 2018 bylo rozhodnuto o transformaci dosavadní výcvikové aktivity NATO v Iráku (NATO Training and Capacity Building in Iraq/NTCB-I) v plnohodnotnou operaci. Alianční výcviková mise (NATO Mission Iraq/NMI) převzala vedle činností NTCB-I i některé dřívější výcvikové činnosti Globální koalice, která zároveň NMI poskytuje vojenskou podporu.

NMI se zaměřuje na poradenství irácké vládě v oblasti dlouhodobého rozvoje iráckých ozbrojených sil, utváření profesionalizovaného systému vojenského vzdělávání a pokračování ve výcviku napříč iráckými bezpečnostními a obrannými strukturami. Mise byla oficiálně zahájena koncem března 2019. Dne 12. února 2020 potvrdil úřadující irácký premiér dopisem

¹⁾ V případě ČR jde o výměnu diplomatických nót z r. 2016, přičemž irácká strana přiznává vyslaným příslušníkům AČR právní výsady a imunity odpovídající pracovníkům diplomatických misí.

generálnímu tajemníkovi NATO zájem o pokračování alianční mise (výcvik a poradenství). K únoru 2020 alianční mise disponovala cca 450 osobami.

d) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v Iráku, Kuvajtu a Kataru

Působení sil a prostředků rezortu MO v Iráku, Kuvajtu a Kataru je v souladu s platnými usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018, která umožňují nasadit v Iráku, Kuvajtu a Kataru do 110 českých vojáků.

ČR se v Iráku vojensky angažuje od léta 2016, a to nejprve na základě pozvání irácké vlády a pod hlavičkou operace Globální koalice a pak i v rámci NMI.

V rámci operace Globální koalice působí v Iráku Úkolové uskupení AČR tvořené Výcvikovou jednotkou chemického vojska a Výcvikovou jednotkou Vojenské policie. Součástí jsou také jednotlivci zařazení ve velitelských strukturách této operace v Iráku a Kuvajtu. K únoru 2020 působilo v operaci Globální koalice celkem 33 osob. Na území Kataru nepůsobí žádný český voják.

K únoru 2020 ČR přispívala do NMI 4 osobami (hlavní poradce přes výcvik a vzdělávání, poradce v oblasti lidských zdrojů, právní poradce a štábní praporčík).

V souvislosti s vyostřením vztahů mezi Íránem a USA, které negativně ovlivnilo bezpečnost spojeneckých sil a plnění jejich úkolů na území Iráku, byla na začátku roku 2020 dočasně pozastavena veškerá činnost NMI i operace Globální koalice, a tím i našeho vojenského kontingentu. S obnovenými raketovými útoky na základny Globální koalice byli z bezpečnostních důvodů všichni čeští vojáci v závěru března a v 1. polovině dubna 2020 dočasně přemístěni na území ČR.

e) Návrh na působení sil a prostředků rezortu MO v Iráku a Kuvajtu

Proces obnovy a dlouhodobého udržení irácké státní moci na celém území země pokračuje. Za tímto účelem bude nutné udržet kontinuitu obnovy a budování odpovídajících vojenských schopností a kapacit, a to napříč iráckými obrannými a bezpečnostními strukturami.

ČR plánuje pokračovat ve vojenské asistenci ve prospěch iráckých obranných a bezpečnostních sil i v letech 2021 a 2022. Rezort MO se bude nadále zaměřovat na výcvik iráckých policistů a expertů na ochranu proti zbraním hromadného ničení. Vzdušné síly AČR jsou připraveny navázat na ukončené tříleté poradenství osádkám a technickému personálu letounů L-159, a to formou krátkodobých, několikátýdenních výjezdů mobilních týmů do Iráku. Část příslušníků rezortu MO v řádu jednotlivců bude působit na velitelstvích operace Globální koalice v Iráku a Kuvajtu.

Do prostoru operace bude vysílána letecká jednotka s letounem CASA C-295M v rámci krátkodobého nasazení s úkolem zabezpečit nutnou podporu jednotek AČR v operaci, včetně případné evakuace a s možností poskytnutí volné kapacity spojencům.

Předpokládá se, že by NATO mělo převzít velkou část výcvikových úkolů, které spadají pod operaci Globální koalice. Může tak dojít k úpravě a rozsahu výcvikových aktivit NMI. V případě potřeby tak může docházet k zapojení části či všech sil a prostředků rezortu

MO, které budou v rámci tohoto mandátu vyslány do Iráku, do NMI, a to v závislosti na požadavcích irácké strany a možnostech rezortu MO.

Navrhuje se působení sil a prostředků rezortu MO v rámci výcviku a podpory iráckých obranných a bezpečnostních sil v Iráku, na velitelstvích operace Globální koalice pro boj s Da'esh v Iráku a Kuvajtu a v rámci výcvikové mise Organizace Severoatlantické smlouvy v Iráku v celkovém počtu **do 80 osob**, a to na dobu od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2022.

Předjímat konkrétní rozsah působení a zaměření činnosti v Iráku a Kuvajtu v roce 2023, s ohledem na dynamiku vývoje bezpečnostní situace v Iráku, by bylo v této chvíli zavádějící. Nicméně lze počítat s nutností celkové a dlouhodobější obnovy iráckého obranného a bezpečnostního sektoru, během níž bude mít ČR dostatek příležitostí uplatnit se nejen vojensky v této významné zemi Blízkého východu.

3. Sinajský poloostrov

a) Politicko-bezpečnostní situace

Sinajský poloostrov je strategicky významnou oblastí především pro svoji polohu, která spojuje severní Afriku s Blízkým východem a nachází se v sousedství Suezského průplavu. Bezpečnostní situace je na poloostrově dlouhodobě napjatá, a to především kvůli neschopnosti egyptské vlády a ozbrojených složek efektivně kontrolovat a spravovat území poloostrova, díky čemuž na Sinaji působí množství militantních skupin. Problémem také zůstává dlouhodobě slabá sociálně-ekonomická situace místních beduínských kmenů, které se tak zapojují do ilegálních činností, především pašeráctví. Působení ozbrojených a teroristických skupin na Sinajském poloostrově vedlo v minulosti k výraznému posílení přítomnosti egyptské armády. Ta však přes dílčí úspěchy není schopna místní skupiny zcela eliminovat. Nejhorší bezpečnostní situace panuje na severu, potažmo ve středu poloostrova, jižní část je povětšinou klidná.

Ani činnost radikálních skupin na Sinaji nicméně nepředstavuje v současné chvíli riziko pro stabilitu režimu. Úřadující administrativa egyptského prezidenta as-Sísiho je tak poměrně pevná.

Ve vztazích mezi Egyptem a Izraelem došlo v posledních letech ke značnému zlepšení. Obě země se opírají zejména o pragmatický postoj podpořený naplňováním společných ekonomických a bezpečnostních zájmů. Izrael je například významným dodavatelem zemního plynu do Egypta, země spolu rovněž velice úzce spolupracují v boji proti ozbrojencům na Sinaji.

b) Charakteristika mise Multinational Force and Observers (MFO)

MFO je mezinárodní organizace, která vznikla v dubnu 1982, kdy RB OSN nebyla kvůli postoji SSSR schopna se dohodnout na vyslání mírové mise OSN. MFO byla založena na základě protokolu z roku 1981, navazujícího na mírovou smlouvu, kterou Stát Izrael vrátil území Sinaje Egyptu.

Mise MFO operuje na egyptském území Sinajského poloostrova a mezi její hlavní úkoly patří provoz kontrolních stanovišť, pozorovatelská činnost podél hranic a v příhraniční zóně a zajišťování volného průplavu v Tiranské úžině. MFO disponuje dvěma základnami – severní základnou v El Gorah (20 km od břehů Středozemního moře), ze které byla v roce

2016 kvůli zhoršující se bezpečnostní situaci přesunuta většina personálu mise na jižní základnu poblíž Sharm El Sheikh. K únoru 2020 působilo v misi cca 1 800 osob.

Mise významně přispívá k současným poměrně dobrým vztahům mezi Izraelem a Egyptem. Žádný ze zakládajících států mise (USA, Izrael a Egypt) v dohledné době nepředpokládá její ukončení.

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO

Působení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO v počtu do 25 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

ČR je v misi MFO zapojena od roku 2009 třemi důstojníky ve velitelské struktuře mise. Od listopadu 2013 navíc ČR přispívá leteckou jednotkou s letounem CASA C-295M, který představuje pro MFO výraznou pomoc při zajištění přepravních potřeb, jako jsou rotace kontingentů, VIP přeprava a přesuny osob mezi severní a jižní základnou, zejména pak při zhoršení bezpečnostní situace, kdy jsou pozemní transporty vysoce rizikové. K únoru 2020 působilo v misi MFO 18 českých vojáků.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO

V letech 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků rezortu MO v operaci MFO v počtu **do 20 osob**. V podobném rozsahu se předpokládá působení i v roce 2023.

4. Golanské výšiny

a) Politicko-bezpečnostní situace

O kontrolu nad územím Golanských výšin ze strategických důvodů dlouhodobě soupeřily Izrael a Sýrie. Po několika vojenských konfliktech v roce 1973 souhlasil Izrael s opuštěním části dobytého území, které se z rozhodnutí OSN stalo demilitarizovanou zónou, kde na dodržování příměří mezi oběma státy dohlíží mise UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force). V oblasti v posledních letech znovu roste napětí z důvodu probíhající občanské války v Sýrii a činnosti nejrůznějších ozbrojených skupin. Izrael velmi citlivě vnímá zejména působení šíitských libanonských a íránských skupin na jihu Sýrie v blízkosti Golanských výšin. Nelibost vůči Izraeli na syrském území tak mj. trvá i z důvodu izraelských leteckých útoků proti dotčeným skupinám na jihu a ve středu Sýrie, jejichž četnost v průběhu roku 2019 narostla. Izrael přitom mířil především na íránské či Íránem podporované milice, které v Sýrii buď působí, nebo které přes Sýrii dodávají zbraně pro Hizballáh do Libanonu.

Zvýšené nebezpečí na jihu Sýrie vedlo v průběhu občanské války až k uzavření hraničního přechodu pro pozorovatele z mise OSN, hraniční přechod však byl v roce 2018 v důsledku úspěšného vojenského postupu syrských vládních jednotek proti opozici znovu otevřen. Napětí na hranici nicméně stále trvá.

b) Charakteristika mise UNDOF

Mise UNDOF byla zřízena na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 350 z roku 1974. Byla ustavena na dobu 6 měsíců a od té doby je její mandát v půlročních periodách

pravidelně obnovován. Cílem mise je zajistit dodržování dohody o zastavení palby mezi Sýrií a Izraelem a dohlížet na dodržování smlouvy o stažení ozbrojených sil Izraele a Sýrie z dohodnutých prostorů separace.

S ohledem na vyhrocení bezpečnostní situace v roce 2014, kdy se významným způsobem měnily mocenské poměry mezi jednotlivými hráči v této části regionu Blízkého východu, s přímým dopadem na fungování UNDOF, došlo ke zmenšení zóny separace na přibližně jednu třetinu původní velikosti a ke stažení UNDOF na území Izraele.

V průběhu roku 2017 došlo na Golanských výšinách k určitému uklidnění situace, a to i v souvislosti s vytvořením zóny příměří kolem jihosyrského města Dera'a. Za této situace bylo rozhodnuto o návratu vojáků UNDOF na syrskou stranu a k obnovení hlavní základny Camp Faouar. Postupně dochází k obnovení části kontrolních a pozorovatelských stanovišť. K únoru 2020 působilo v misi cca 1 140 osob.

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v UNDOF

Působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN UNDOF v počtu do 10 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

ČR se zapojila do mise UNDOF 5. července 2015 a k únoru 2020 působili v misi čtyři důstojníci ve velitelské struktuře mise na pozicích plánovače, analytika, experta informačních technologií a štábního důstojníka.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v UNDOF

V letech 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků MO v operaci OSN UNDOF v počtu **do 5 osob**.

V případě trvání mise UNDOF i v roce 2023 se předpokládá pokračování přítomnosti ČR taktéž v rozsahu do 5 osob.

5. Litva, Lotyšsko, Estonsko a Polsko

a) Politicko–bezpečnostní situace

Obranná a bezpečnostní politika všech tří pobaltských států, představujících do značné míry oddělenou severovýchodní výspu NATO a EU, je orientována na udržení vlastní nezávislosti vůči potenciálnímu ohrožení ze strany Ruska prostřednictvím členství v NATO a EU a regionální spolupráce baltských a skandinávských zemí. Klíčovým stabilizačním prvkem bezpečnostní architektury v Pobaltí a viditelným vyjádřením spojenecké solidarity a připravenosti ke kolektivní obraně je Posílená předsunutá přítomnost (enhanced Forward Presence/eFP) NATO na území těchto tří států a Polska ustavená v roce 2017. Od poloviny roku 2018 se do ní zapojuje i ČR prostřednictvím své účasti v bojovém uskupení vedeném SRN na území Litvy a Kanadou na území Lotyšska. V Estonsku je vedoucí zemí v rámci eFP Velká Británie a v Polsku USA.

b) Posílená předsunutá přítomnost NATO

1. Charakteristika konceptu Posílené předsunuté přítomnosti NATO

Koncept eFP byl schválen hlavami států a vlád členských států NATO na summitu ve Varšavě v červenci 2016 jako odpověď na ruskou anexi Krymu a destabilizaci Donbasu i celkově agresivní politiku Ruska vůči sousedům.

eFP spočívá ve stálém rozmístění mnohonárodních bojových uskupení členských států NATO na bázi posílených mechanizovaných praporů (cca 1000+ osob) v Litvě, Lotyšsku, Estonsku a Polsku (v každém státě 1 prapor, tedy celkem 4). Činnost jednotlivých bojových uskupení řídí a odpovědnost za jejich výstavbu a trvalé naplnění nesou vedoucí země, které jsou zároveň největšími poskytovateli sil a prostředků. Vedoucí země v bojových uskupeních budou působit dlouhodobě, další spojenci pak budou vojensky přispívat na principu dobrovolnosti a rotačním způsobem. K únoru 2020 působilo v eFP cca 6000 osob.

Účelem eFP je posílení obranyschopnosti nejexponovanější části východního křídla NATO. Jedná se z vojenského pohledu o početně malou přítomnost, jejímž hlavním cílem je posílit schopnost odstrašení prostřednictvím viditelného projevu alianční solidarity, zahrnující odhodlání bránit ostatní členy NATO. Napadení hostitelské země by tak díky přítomnosti sil eFP pro agresora podstatně zvýšilo riziko vyvolání válečného konfliktu se všemi politickými, vojenskými a hospodářskými dopady. Tímto způsobem je viditelně uplatňován závazek kolektivní obrany členských států NATO zakotvený v čl. 5 Severoatlantické smlouvy. Uvedený koncept eFP by tak měl zaručit dostatečnou úroveň odstrašení před agresí proti spojencům na východním křídle NATO.

2. Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v eFP

Působení sil a prostředků rezortu MO v rámci eFP v počtu do 290 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

V Litvě, v rámci úkolového uskupení vedeného Německem, působí prvek elektronického boje, a v Lotyšsku, v mnohonárodní jednotce vedené Kanadou, pak minometná četa. K únoru 2020 působilo v Litvě a Lotyšsku 90 českých vojáků.

3. Návrh na působení sil a prostředků rezortu MO v eFP

V souladu s konceptem eFP a záměrem ČR dlouhodoběji vojensky přispívat k této formě alianční kolektivní obrany se navrhuje pokračovat ve vysílání sil a prostředků rezortu MO do Litvy, Lotyšska, Estonska a Polska v letech 2021 a 2022, a to v počtu **do 290 osob**.

Zapojení sil a prostředků rezortu MO do eFP v roce 2023 se předpokládá v podobném rozsahu.

c) Ochrana vzdušného prostoru pobaltských zemí v rámci operace NATO (Air Policing)

1. Charakteristika Air Policingu

Ozbrojené síly Litvy, Lotyšska a Estonska mají v současné době jen omezené možnosti zabezpečit vlastními prostředky ochranu svého vzdušného prostoru, tzv. Air Policing (AP).

Ochrana vzdušného prostoru členských států je jednou z elementárních součástí činnosti Severoatlantické aliance. Úkol je plněn v rámci Integrovaného systému protivzdušné a protiraketové obrany NATO (NATO Integrated Air and Missile Defence System, NATINAMDS). Se vstupem pobaltských států do NATO v roce 2004 bylo proto třeba, vzhledem k chybějícím kapacitám těchto zemí, úkoly zabezpečení ochrany jejich vzdušného prostoru vyřešit²⁾.

V této souvislosti schválila Severoatlantická rada tzv. dočasné řešení k zabezpečení AP, na jehož základě je realizována ochrana vzdušného prostoru pobaltských zemí prostřednictvím rotačního působení sil ostatních zemí NATO. Letouny spojeneckých zemí, které se v rámci operace střídají v pravidelných cyklech, působí z letecké základny Šiauliai v Litvě a Ämari v Estonsku.

2. Návrh na působení sil a prostředků rezortu MO v rámci Air Policingu

ČR působila v rámci AP Litvy, Estonska a Lotyšska v letech 2009, 2012 a 2019. Podobné úkoly plnila v letech 2014, 2015 a 2016 na Islandu.

Navrhuje se působení sil a prostředků rezortu MO v rámci AP pobaltských zemí v rámci operace NATO v období od 1. dubna do 30. září 2022 v počtu **do 95 osob**, po dobu čtyř měsíců (s nezbytným obdobím pro zahájení a ukončení operačního úkolu, tj. nejvýše po dobu šesti měsíců). Plánuje se plnění operačního úkolu ve vzdušném prostoru všech tří výše uvedených členských zemí NATO létajícím a pozemním personálem, včetně 5 letounů JAS 39 Gripen z letecké základny Šiauliai v Litvě.

Působení sil a prostředků v rámci Air Policingu v roce 2023 se neplánuje.

6. Bosna a Hercegovina

a) Politicko-bezpečnostní situace

Politická scéna v Bosně a Hercegovině (BaH) čelí dlouhodobému problému rozdělení země podle národnostního klíče. Zástupci jednotlivých etnických skupin mají k BaH jako státu velmi diferencovaný přístup. Bosňáci v zásadě podporují jednotu státu se silnou rolí centrální vlády, zatímco bosenští Chorvaté a bosenští Srbové požadují větší míru autonomie v rámci svého území. Nejaktivnější separatistické snahy vykazuje Republika srbská (RS) v BaH, jejíž představitelé dlouhodobě deklarují snahu o odtržení od BaH. Tento krok však nemá mezinárodní podporu a jednalo by se o porušení Daytonské dohody z roku 1995.

Základním principem zahraniční a bezpečnostní politiky BaH je zapojení do evropského a euroatlantického integračního procesu. Partnerství se Severoatlantickou

²⁾ Kromě Pobaltí NATO zabezpečuje AP též nad Islandem, Slovinskem a Albánií.

alianci je jedním ze základních cílů BaH. Spolupráce s NATO probíhá na základě Akčního plánu individuálního partnerství. V roce 2010 byl zemi udělen Akční plán členství. Vnitropolitické důvody zapříčinily, že až v prosinci 2018 NATO požádalo BaH o vypracování prvního ročního národního plánu (Annual National Plan/ANP). V prosinci 2019 – v souvislosti s vnitropolitickou dohodou ohledně jmenování celostátní vlády BaH – předala BaH NATO tzv. Reformní program, tzn. nikoli jednoznačně ANP. BaH se aktivně zapojuje do mise Resolute Support v Afghánistánu.

Obyvatelé BaH se v názoru na členství v NATO rozcházejí. Bosňáci a bosenští Chorvaté členství v NATO podporují, ale bosenští Srbové jsou výrazně proti němu. Členství BaH v NATO by výrazně posílilo stabilitu regionu a snížilo riziko nového bosenského konfliktu. Integrace do NATO není možná bez souhlasu RS, jejíž představitel v Předsednictvu BaH Milorad Dodik - a bosensko-srbská politická reprezentace všeobecně - však prosazuje vojenskou neutralitu, namísto členství v jakékoliv vojenské alianci, včetně NATO. Ve vztahu k EU podala BaH žádost o členství v únoru 2016. Podle Stanoviska Evropské komise z května 2019 však BaH prozatím nesplňuje kritéria, aby mohla být zahájena přístupová jednání. BaH nedostatečně plní kritéria týkající se institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin. BaH bude muset také zlepšit volební systém a fungování soudnictví a provést reformy v řadě dalších oblastí.

Bezpečnostní situace v zemi je celkově stabilní, s výjimkou občasných incidentů. Projevy násilí se nejčastěji týkají chuligánství a vyřizování účtů mezi skupinami organizovaného zločinu. Složitá politická a socio-ekonomická situace má potenciál kdykoliv bezpečnost zhoršit.

Jisté bezpečnostní riziko pro BaH představuje fenomén tzv. foreign fighters. Navrátilci z Iráku a Sýrie, kde bojovali v řadách Da'esh, jsou trestně stíháni na základě platné legislativy, nelze však vyloučit možnost, že zůstanou zradikalizovaní a stanou se bezpečnostní hrozbou, ať již uvnitř země nebo v EU. Značný problém představují opatření a jejich naplňování v boji proti nelegální migraci.

b) Charakteristika operace ALTHEA

Vojenská operace Evropské unie ALTHEA v BaH byla zahájena 2. prosince 2004 s využitím mechanismu Berlín plus mezi NATO a EU (NATO v principu zajišťuje velení této operaci). ALTHEA od té doby přispívá k udržení bezpečného a stabilního prostředí v BaH. Na základě exekutivního mandátu pod kapitolou VII Charty OSN je operace ALTHEA zodpovědná za implementaci vojenských příloh Daytonské mírové dohody. Od zahájení operace byla řada úkolů postupně předána místním autoritám, nicméně operace si i nadále zachovává plnou zodpovědnost a autoritu k převzetí kontroly, pokud to situace vyžaduje. V letech 2017 a 2019 proběhly strategické revize ALTHEA. Hlavním cílem operace zůstává zajištění bezpečného a stabilního prostředí v zemi. ALTHEA i nadále pokračuje v poskytování podpory při výcviku ozbrojených sil BaH, včetně rozvoje schopností, a taktéž pokračuje v monitorování procesu likvidace přebytečné munice a trhavin a dále odminování území.

Další strategická revize operace proběhne v roce 2021. Exekutivní mandát je dán příslušnou rezolucí Rady bezpečnosti OSN, která o prodloužení jeho platnosti jedná

každoročně na podzim (naposledy 5. listopadu 2019). K únoru 2020 působilo v operaci přibližně 560 osob.

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v operaci ALTHEA

Působení sil a prostředků rezortu MO v ALTHEA v počtu do 2 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

ČR působila v operaci ALTHEA od jejího počátku v roce 2004 až do června 2008, kdy došlo k výrazné redukci početního limitu mise. Po takřka dvouleté přestávce se do mise vrátila v roce 2010 vysláním dvou důstojníků do velitelské struktury mise a v tomto formátu v ní ČR působí dodnes.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v operaci ALTHEA

V Bosně a Hercegovině se v letech 2021 a 2022 navrhuje pokračovat v působení sil a prostředků rezortu MO v operaci ALTHEA v počtu do **2 osob**.

V případě trvání operace ALTHEA i v roce 2023 se předpokládá pokračování přítomnosti ČR taktéž v rozsahu do 2 osob.

7. Kosovo

a) Politicko-bezpečnostní situace

Kosovskou politickou scénu charakterizuje dlouhodobé napětí mezi politickou reprezentací většinových kosovských Albánců a srbskou menšinou. Bezpečnostní situaci lze hodnotit jako stabilní, ale s řadou přetrvávajících rizik. V tomto ohledu patří k nejcitlivějším oblastem severu Kosova, a to nejen kvůli mezietnickým vztahům, ale také z důvodu ovládnutí veřejného života organizovaným zločinem. Případné náhlé zhoršení vztahů mezi Bělehradem a Prištinou by obecně zvýšilo i bezpečnostní rizika. Pokračuje proces sbližování Kosova a Albánie. Ministři zahraničních věcí obou zemí např. v červenci 2019 podepsali mezirezortní dohodu o sbližování a vzájemné koordinaci zahraniční politiky a sjednocení diplomatických a konzulárních misí.

Členství v EU a v NATO považuje Kosovo za svůj strategický cíl, který se těší vysoké podpoře veřejnosti. Jednou z klíčových podmínek na cestě ke vstupu Kosova do EU je pokračování dialogu s Bělehradem, který by měl vyvrcholit uzavřením komplexní a právně závazné smlouvy o normalizaci vztahů.

Spolupráce s NATO probíhá především skrze Poradní a styčný tým NATO, který v zemi působí. Rozvoj spolupráce limituje skutečnost, že čtyři státy NATO nadále neuznávají nezávislost Kosova.³⁾

Vláda předchozího premiéra Haradinaje navrhla transformaci Kosovských bezpečnostních sil (Kosovo Security Forces/KSF) na pravidelnou armádu s lehkou výzbrojí. Tuto transformaci schválil na konci r. 2018 i kosovský parlament, přičemž se vyhnul povinnosti přijmout ústavní změny, které jsou v případě změny KSF na pravidelnou armádu vyžadovány, ale které by kosovští Srbové zablokovali. Žádný člen NATO transformaci KSF

³⁾ Španělsko, Slovensko, Rumunsko a Řecko.

v této podobě nepodporuje. Aliance podporuje rozvoj Kosovských bezpečnostních sil v mantinelech jejich stávajícího mandátu. Vnímá nicméně, že zásadním v tuto chvíli je nepřispívat do negativní rétoriky mezi Kosovem a Srbskem, aby se situace dále nevyhrocovala.

Bezpečnostní složky Kosova se zabývají rovněž hrozbou, kterou představují domácí islamističtí radikálové a navrátilci ze Sýrie a Iráku, tzv. foreign fighters.

b) Charakteristika operace Joint Enterprise

Operace Joint Enterprise byla zahájena v roce 2005, kdy se stala nástupkyní původní mise Joint Guardian (zahájené 11. června 1999) a trvá do dnešních dnů. Spojenecké síly zabezpečující operaci jsou označovány jako KFOR (Kosovo Force).

Cílem je udržovat bezpečné prostředí v Kosovu, včetně veřejného pořádku, monitorovat, ověřovat a v případě potřeby vynucovat dodržování dohod, které vedly k ukončení konfliktu. Dalším úkolem operace je podpora misím OSN UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) a EU EULEX (European Union Rule of Law Mission in Kosovo) a pokračující spolupráce se srbskými ozbrojenými silami⁴⁾.

Přechod KFOR do konečné, tzv. odstrašující přítomnosti (End State Deterrent Presence/ESDP) je stále v procesu přípravy. Přechod do ESDP by měl přinést snížení současné velikosti sil KFOR na 1 500 osob a zároveň umožnit vrchnímu veliteli spojeneckých sil určitou flexibilitu přizpůsobovat velikost KFOR v návaznosti na vývoj situace v zemi, a to nejen ve smyslu snižování, ale i případného navyšování. K únoru 2020 působilo v KFOR celkem 3 400 osob.

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise

Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise v počtu do 10 osob je v souladu s usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

Vysílání vojáci zastávají funkce v rámci velitelské struktury. K únoru 2020 působilo v KFOR 9 osob.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise

V letech 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise v Kosovské republice v počtu **do 8 osob** začleněných do velitelské struktury KFOR.

Rozsah zapojení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise v roce 2023 bude záviset na vývoji bezpečnostního prostředí v zemi a na konkrétních požadavcích velitelství operace.

⁴⁾ Spolupráce se srbskou armádou je přínosná oběma stranám a trvá od začátku mise s výjimkou přerušení v letech 2008 a 2009 v souvislosti s vyhlášením samostatnosti Kosova podpořeného většinou členských států NATO.

8. Republika Mali

a) Politicko-bezpečnostní situace

Vývoj v Libyi od pádu Kaddáfího režimu v roce 2011 dále zhoršil bezpečnostní situaci i v Sahelu. V roce 2012 situace kulminovala ovládnutím severního Mali protivládními separatistickými silami napojenými na militantní islamistické skupiny. Ohrožení státu vyvolalo armádní puč, kterým skončila sice neefektivní, ale přesto relativně demokratická vláda. Následná mezinárodní intervence sice formálně pomohla obnovit fungování centrální vlády v Bamaku, situaci v celém Mali se však nepodařilo stabilizovat.

V roce 2015 byla uzavřena mírová dohoda mezi centrální vládou v Bamaku a několika povstaleckými skupinami ze severu. Výměnou za ukončení násilí a návrat severních území Mali pod kontrolu centrální vlády mělo dojít k integraci bojovníků/povstalců do malijských ozbrojených sil a měla být věnována pozornost rozvoji severních oblastí Mali. Implementace této dohody však postupuje velice pomalu. Úřady na severu jsou jen pozvolna obsazovány úředníky loajálními centrální vládě, někdy se dokonce musejí opět stahovat z bezpečnostních důvodů, a jejich moc zůstává omezená. Integrace bojovníků povstaleckých skupin naráží jak na řadu technických problémů, tak také na nedůvěru povstalců vůči vládě.

Dohodu v roce 2015 nepodepsaly všechny ozbrojené skupiny. Nadále v protivládních aktivitách pokračují různé islamistické a teroristické skupiny, které se prolínají s organizovaným zločinem zodpovědným za pašování osob a různého nelegálního materiálu, únosy, loupeže a další nelegální aktivity. Působení militantních islamistických a teroristických skupin, stejně jako neschopnost vlády poskytnout obyvatelům základní služby a zajistit elementární bezpečnost mezitím vedla k výraznému zhoršení mezietnických vztahů v centrálním Mali, kde v posledních letech došlo k řadě případů vyvražďování vesnic na základně etnických rozdílů, v mnoha případech je však hlavním důvodem násilí přístup ke zdrojům. To mj. vedlo v červnu 2019 Radu bezpečnosti OSN ke stanovení nové, druhé strategické priority mise OSN MINUSMA, která spočívá v podpoře implementace plánu malijské vlády na ochranu civilistů, snížení mezietnického násilí a obnovení státní správy a služeb v centrálním Mali. Vnitropolitická situace v Mali zůstává křehká. V srpnu 2018 obhájil prezidentský post Ibrahim Boubacar Keïta, což lze vnímat jako stabilizační prvek, ale i jako prvek stagnační. Prezident Keïta je politikem zvoleným v demokratických volbách, nicméně existuje obava, že když se mu nepodařilo vyřešit problémy malijské společnosti v předchozím mandátu, těžko se s nimi bude vyrovnávat v budoucnu. Parlamentní volby, které se měly uskutečnit na konci r. 2018, byly opakovaně odloženy kvůli vlekoucí se ústavní reformě a na jaře 2019 padla vláda. Nová vláda, která je přijatelnější pro některé skupiny ze severu země, což dává naději na pokračování implementace mírové dohody, zatím není příliš akceschopná. Ekonomická situace se však vyvíjí relativně dobře, v roce 2019 došlo ke zrychlení růstu HDP.

Na území Mali i v dalších zemích G5 Sahel (Mali, Burkina Faso, Niger, Mauretánie a Čad) je aktivní celá řada militantních islamistických skupin, které se větší či menší měrou podílejí na teroristických útocích jak proti legitimním vládám a jejich ozbrojeným složkám, tak i zahraničním vojákům (působícím např. v rámci misí MINUSMA, EUTM Mali, Barkhane) a civilnímu obyvatelstvu. O sílícím významu militantních islamistických skupin

svědčí i jejich rozpínavost a nelze vyloučit přesah teroristických útoků i do dalších zemí mimo státy G5, jakými jsou například Benin, Togo nebo Ghana.

b) Výcviková mise Evropské unie v Republice Mali

1. Charakteristika mise EUTM M

Výcviková mise Evropské unie v Mali (EUTM M) byla zahájena v únoru 2013. Mise je komplementární k dalším aktivitám mezinárodního společenství v zemi, především francouzské protiteroristické operaci BARKHANE a misi OSN MINUSMA.

Hlavním cílem EUTM M je podpora reorganizace a výcviku malijských ozbrojených sil a podpora Společných sil zemí G5 Sahel. Dalšími úkoly jsou příprava malijských výcvikových schopností a poradenství na malijském ministerstvu obrany a generálním štábu, podpora vzdělávání v důstojnických a poddůstojnických školách a poskytování mentoringu malijským pedagogům-instruktorům. Velitelství mise sídlí v hlavním městě Bamako. Výcvikové aktivity mise probíhají ve výcvikovém táboře v Koulikoru severovýchodně od hlavního města. V roce 2017 zahájily činnost mobilní kombinované výcvikové a poradenské týmy, které cvičí malijské vojáky i v jejich domovských posádkách.

Počátkem roku 2020 členské státy EU provedly strategickou revizi mise EUTM M. Na jejím základě EU na jaře 2020 rozhodla o prodloužení působení mise o čtyři roky (do května 2024) a rozšíření úkolů EUTM M. Oblast výcviku se rozšíří i na výcvik před operačním nasazením malijských ozbrojených sil, který bude probíhat jak ve výcvikovém středisku v Koulikoru, tak i v dalších výcvikových centrech malijských ozbrojených sil. S cílem získat zpětnou vazbu svých výcvikových a poradenských aktivit budou týmy EUTM M doprovázet malijské ozbrojené síly do štábů, velitelství jednotek, výcvikových center a škol. Doprovody umožní sledovat a hodnotit, jak jsou poradenství a výcvik implementovány a také reagovat na zkušenosti malijských ozbrojených sil z jejich nasazení v operacích. Bude se nadále jednat o neexekutivní aktivity EUTM M, to znamená, že se příslušníci mise nebudou účastnit bojových operací malijských ozbrojených sil. Dále se bude poradenství a výcvik nově vztahovat i na národní armády zemí přispívajících do budovaných sil G5 Sahel a bude moci probíhat i v těchto zemích. Předpokládá se tak i větší působení mise v zemích G5 Sahel. K únoru 2020 působilo v misi cca 600 osob.

MO ČR podpořilo v roce 2017 „Společné síly G5 Sahel“ finančním darem ve výši 9,4 mil. Kč (370 096 EUR), za který byly nakoupeny prostředky lehké balistické ochrany pro 294 příslušníků malijského praporu jednotek G5 Sahel (dar byl doručen v roce 2018), v roce 2018 darovalo 25,54 mil. Kč (1 mil. EUR) na podporu budování jednotek Společných sil G5 Sahel v oblasti ochrany proti účinkům improvizovaných výbušných zařízení (realizace stále probíhá). Ministerstvo vnitra České republiky (MV ČR) uvolnilo v roce 2018 finanční příspěvek ve výši 25 mil. Kč (980 392 EUR) Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) na podporu programu v Mali, na stabilizaci uprchlíků a navrátilců. V roce 2019 přispělo MV ČR UNICEF částkou ve výši 25 mil. Kč (972 763 EUR) na podporu projektu na prevenci nelegální migrace a stabilizace dětí na cestě v Mali. Poslední dva projekty MV ČR byly realizovány v rámci programu Pomoc na místě. MO ČR převedlo 19. prosince 2019 finanční částku ve výši 2,5 mil. Kč (100 tis. EUR) na účet finančního mechanismu ATHENA,

který bude implementátorem daru MO ČR na výstavbu/vybavení pro dvě učebny pro malijské ozbrojené síly.

2. Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v EUTM M

Působení sil a prostředků rezortu MO v EUTM M v počtu do 120 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018 a vztahuje se na všechny země G5 Sahel. ČR je v misi EUTM M zapojena již od dubna 2013 a co do počtu vysílaných vojáků obsazuje pravidelně přední místa mezi spojenci.

Aktuálně se jedná o jednotku ochrany velitelství mise v Bamaku, jednotku ochrany výcvikového střediska v Koulikuru, instruktory výcviku a mobilní lékařský tým. K únoru 2020 působilo v EUTM M 120 českých vojáků.

ČR od června do prosince 2020 bude velet silám EUTM M a obsazovat řadu významných funkcí ve velitelské struktuře mise, včetně velitele sil v hodnosti brigádního generála a náčelníka štábu. Jedná se o první velení mnohonárodní misi v historii ČR.

3. Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v EUTM M

EUTM M je jedinou misí Evropské unie, do které ČR přispívá organickými vojenskými jednotkami i vyšším počtem vojáků, čímž reaguje na dlouhodobou snahu o širší vojenské angažmá v misích EU v regionu Sahelu. Předpokládá se, že ČR bude pokračovat v ochraně spojeneckých sil, podílet se na výcviku příslušníků malijských ozbrojených sil a vyčleňovat jednotlivce do velitelské struktury EUTM M. Na léta 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků rezortu MO v misi EUTM M v počtu **do 120 osob**.

Do prostoru mise bude vysílána letecká jednotka s letounem CASA C-295M v rámci krátkodobého nasazení s úkolem zabezpečit nutnou podporu jednotek AČR v operaci, včetně případné evakuace a s možností poskytnutí volné kapacity spojencům.

V roce 2023 se předpokládá zapojení sil a prostředků rezortu MO v podobném rozsahu. Konkrétní síly a prostředky budou nasazovány v závislosti na požadavcích mise, dostupných schopnostech a kapacitách rezortu MO a pokračujícím zájmu ČR se i nadále v této části Afriky významněji angažovat.

c) Mise Organizace spojených národů MINUSMA v Republice Mali

1. Charakteristika mise MINUSMA

Mise MINUSMA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) byla zřízena v dubnu 2013 na základě rezoluce RB OSN č. 2100 k podpoře stabilizačních politických procesů v zemi.

Cílem mise je podílet se na bezpečnosti, stabilizaci a ochraně civilistů, podpoře národního dialogu, asistenci při znovuzavedení státní moci, transformaci bezpečnostního systému a podpoře lidských práv v zemi. Mise MINUSMA spolupracuje s EUTM M a francouzskou protiteroristickou operací BARKHANE.

Vedle převážně rozvojových zemí je do této mise zapojena řada zemí Evropské unie (Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Nizozemsko, Švédsko, Španělsko, Litva

a Lotyšsko), přičemž Nizozemsko, Německo a Švédsko v misi udržují největší vojenský příspěvek mezi evropskými přispěvateli co do počtu osob i techniky. Z členských zemí NATO, nad rámec výše uvedených členů EU, do mise přispívá Kanada, Velká Británie a USA.

MINUSMA je považována za jednu z nejfunkčnějších misí OSN na africkém kontinentu. Přesto jí dlouhodobě chybí řada schopností jako např. vrtulníky, dopravní letouny, odborný personál pro velitelskou strukturu, ženijní a spojovací jednotky, příslušníci vojenské policie, včetně vlastních ochranných sil.

Mise působí ve značně nestabilním bezpečnostním prostředí a od jejího zahájení v roce 2013 přišlo o život 219 jejích příslušníků. K únoru 2020 působilo v MINUSMA cca 14 880 osob.

2. Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v MINUSMA

Působení sil a prostředků rezortu MO v misi MINUSMA v počtu do 30 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018.

K únoru 2020 působili v MINUSMA jeden analytik ve zpravodajské struktuře mise a dva důstojníci na velitelstvích MINUSMA.

3. Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v MINUSMA

V letech 2021 a 2022 se navrhuje působení sil a prostředků rezortu MO v operaci OSN MINUSMA v počtu **do 15 osob**. Část vojáků bude působit ve velitelské a zpravodajské struktuře mise. Kromě toho rezort MO průběžně jedná o možnostech zapojení malé jednotky, která by odpovídala našim možnostem i požadavkům MINUSMA.

V následujících dvou letech budeme usilovat o odpovídající pozice ve velitelské struktuře mise nebo v rámci kontingentu některé evropské země. Předpokládá se, že v roce 2023 dojde k zapojení organické jednotky na úrovni četa do mise MINUSMA nebo podobné mise OSN. Konkrétní odbornost takové jednotky je otázkou jednání s OSN a silnými spojenci v misi.

9. Středomoří

a) Politicko-bezpečnostní situace

Největším současným problémem v oblasti centrálního Středomoří je dlouhodobě kritická bezpečnostní situace v Libyi. Působí zde dvě konkurenční mocenská centra, části země jsou kontrolovány milicemi nespádající pod žádné autority, a to vše za nárůstu radikálního islamismu a stahování se velitelských špiček Da'esh ze Sýrie a Iráku do Libye. Proto je co nejefektivnější fungování mezinárodně uznávané vlády národní shody sídlící v Tripolisu bytostným zájmem EU, která potřebuje partnera k řešení migračních a teroristických hrozeb, jež v Libyi dále sílí. Bez jasného mezinárodněprávního rámce (pozvání, rezoluce RB OSN) je ale pomoc a podpora libyjským autoritám problematická.

V roce 2019 v zemi vládla chaotická situace přetrvávající od roku 2011, respektive v intenzivní míře od roku 2014. Tehdy vykrystalizovaly dvě hlavní strany občanského konfliktu – vláda národní shody uznávaná OSN a drtivou většinou mezinárodní komunity

včetně EU, jež kontroluje hlavní město Tripolis a část západu Libye, a opoziční politické uskupení napojené na tzv. Libyjskou národní armádu (LNA) vedenou maršálem Haftarem, která kontroluje rozsáhlé oblasti na východě a jihu země.

Ačkoliv se na začátku roku 2019 zdálo, že se podaří vleklý občanský konflikt ukončit prostřednictvím uspořádání celonárodní konference, s níž obě strany souhlasily, vyvinula se situace nakonec zcela opačně. LNA a jí podporované milice zahájily na začátku dubna 2019, pár dní po zdánlivě úspěšných jednáních, útok na hlavní město Tripolis.

Začátkem roku 2020 však LNA nedisponovala dostatečnou převahou, aby se jí podařilo Tripolis dobýt a svrhnout vládu národní shody. Ta a na ní napojené milice pro změnu nebyly s to odrazit LNA, konflikt tak byl v principu patový.

Jeho uklidnění nenapomáhá ani skutečnost, že jsou obě strany dlouhodobě podporované zahraničními aktéry. Zatímco LNA má podporu především ze strany Egypta, Spojených arabských emirátů a Ruska, vládu národní shody podporují Turecko a Katar. V průběhu roku 2019 se kvůli ofenzívě proti Tripolisu vojenská podpora oběma stranám konfliktu dále zintenzivnila. V Libyi mají na podporu LNA údajně působit stovky žoldnéřů z neoficiální ruské Wagnerovy skupiny či milic ze Súdánu. Turecko pokračovalo v dodávkách vojenského materiálu, načež na konci roku 2019 podepsalo s vládou národní shody smlouvu o vojenské spolupráci, na základě které může vyslat do Libye své vojáky. Nyní má v zemi působit několik tisíc Tureckem podporovaných příslušníků milic ze severní Sýrie.

V lednu 2020 se v Berlíně uskutečnila konference o Libyi, kde účastníci z řad představitelů světových mocností a zemí zapojených do konfliktu přislíbili dodržovat zbrojní embargo a dále válčící strany v Libyi nepodporovat. V praxi však její dopad zatím příliš viditelný není, zahraniční aktéři se do konfliktu v Libyi zapojují i nadále.

Dopad měl občanský konflikt v průběhu roku 2019 i na situaci migrantů v Libyi, jejichž počet se odhaduje na 800 tisíc. Mnoho z nich je zadržováno v tamních detenčních centrech, kam se dostávají zejména poté, co jsou zadrženi při plavbě přes Středomoří a vráceni zpět do Libye.

b) Charakteristika operací EUNAVFOR MED SOPHIA a IRINI

Původní operace EUNAVFOR MED SOPHIA, se sídlem v Římě, byla spuštěna 22. června 2015 jako reakce na globální migrační a uprchlickou krizi. Cílem operace bylo rozvracení pašeráckých sítí za účelem zabránění obchodování s lidmi, dále shromažďování a sdílení zpravodajských informací. Počátkem října 2015 operace přešla do 2. fáze v mezinárodních vodách, která umožňovala nalodění, prohlídku, zabavení a odklon plavidel podezřelých z jejich použití na pašování nebo obchodování s lidmi na moři. V červnu 2016 byl mandát operace rozšířen o dva podpůrné úkoly: budování kapacit a výcvik libyjského námořnictva a pobřežní stráže a provádění zbrojního embarga OSN v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 2292.

V červenci 2017 byl v operaci zaveden monitorovací mechanismus, v rámci kterého operace monitoruje aktivity vycvičených příslušníků libyjské pobřežní stráže a námořnictva v libyjských teritoriálních vodách. Dále byla operace pověřena prováděním kontrol a shromažďováním informací o nezákonném obchodování s ropou z Libye v souladu

s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN č. 2146 (2014) a 2362 (2017). K únoru 2020 v operaci působilo 355 osob.

V únoru a březnu 2020 se v EU diskutovala budoucnost operace SOPHIA, která od dubna 2019 působila bez lodí a jejíž mandát končil 31. března 2020. Na Radě pro zahraniční věci se dne 17. února 2020 ministři zahraničních věcí EU shodli na ukončení operace SOPHIA a schválili politickou dohodu nastiňující rámcové parametry nové vojenské operace EUNAVFOR MED IRINI zaměřené zejména na kontrolu zbrojního embarga OSN na Libyi.

Nová operace je bezpečnostním příspěvkem EU k naplňování Berlínského procesu. Na plnění úkolů operace se využívají letecké, satelitní a námořní prostředky. Operace se zaměřuje na mezinárodní vody přiléhající k severovýchodnímu pobřeží Libye. Je volena tak, aby umožňovala kontrolovat zbrojní embargo co nejefektivněji a aby s faktorem podporujícím nelegální migraci souvisela co nejméně. Pokud budou zaznamenány případy nelegální migrace, budou lodě z relevantní oblasti působení operace staženy.

Vedle hlavního úkolu, kontroly dodržování zbrojního embarga, plní nová operace tři dodatkové úkoly: 1) monitoring pašování ropy, 2) výcvik libyjského námořnictva a pobřežní stráže a 3) poskytování příspěvku k narušování operačního modelu pašeráků migrantů, především monitorováním situace vzdušnými prostředky.

Rozhodnutím Rady EU pak dnem 31. března 2020 byla ukončena operace SOPHIA a dnem 1. dubna 2020 byla zahájena nová operace IRINI.

ČR dosud poskytla celkem tři finanční příspěvky na výcvik libyjské pobřežní stráže cestou finančního mechanismu ATHENA⁵⁾. V r. 2016 přispělo MV cestou Ministerstva zahraničních věcí (MZV) částkou ve výši 1,08 mil. Kč (40 tis. EUR), v r. 2017 pak MO, a to částkou 1,3 mil. Kč (50 tis. EUR) a v roce 2019 opět MO částkou 510 tis. Kč (20 tis. EUR). V letech 2015 a 2019 poskytlo MV celkem 20 mil. Kč (740 tis. EUR) na Regionální program rozvoje a ochrany (RDPP) pro severní Afriku (podpora vnitřně vysídlených osob a uprchlíků, budování kapacit místních úřadů v oblasti azylu a migrace). V rámci programu MV na asistenci uprchlíkům byl vyčleněn dobrovolný příspěvek do Nouzového svěřeneckého fondu (severoafričské okno) ve výši 24 mil. Kč (921 tis. EUR) na podporu programu realizovaného italským ministerstvem vnitra zaměřujícím se na posílení funkčnosti libyjské pobřežní stráže. V roce 2019, v rámci programu Pomoc na místě, poskytlo MV finanční příspěvek UNHCR na stabilizaci a evakuaci uprchlíků ve výši 25 mil. Kč (925 tis. EUR). V lednu 2018 schválila vláda ČR příspěvek ve výši 221 mil. Kč (8,75 mil. EUR) na společný projekt V4 a Itálie zaměřený na integrovanou ochranu hranic a zvládání migračních proudů v Libyi (budování kapacit libyjské pobřežní a pohraniční stráže a spolupráce s úřady v sousedním Nigeru a Čadu). Celková výše příspěvku V4 činí 884 mil. Kč (35 mil. EUR).

c) Současné zapojení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED IRINI

Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED IRINI je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018, bod

⁵⁾ Finanční mechanismus ATHENA slouží k financování společných nákladů vojenských misí a operací. Zároveň umožňuje poskytnout dobrovolné příspěvky členských států na konkrétní aktivity a projekty a dobrovolné příspěvky třetích států.

2 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018, bod 2. Vyčleněné osoby plní úkoly vyplývající z jejich zařazení na velitelství operace v Římě. K dubnu 2020 působilo v operaci EUNAVFOR MED IRINI 5 osob.

d) Návrh dalšího působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED IRINI

Navrhuje se pokračovat v působení sil a prostředků rezortu MO v rámci operace EUNAVFOR MED IRINI v letech 2021 a 2022, a to v počtu **do 5 osob**. V roce 2023 se v případě pokračování mise předpokládá zapojení ve stejném rozsahu.

10. Vyslání příslušníků rezortu MO do velitelských struktur NATO, EU a OSN působících v zahraničních operacích těchto organizací a vyslání příslušníků rezortu Ministerstva obrany působících ve strukturách NATO, EU a OSN do operací těchto organizací mimo území České republiky

a) Charakteristika

Jedním ze způsobů, jak může ČR přispět k řešení nenadále vyvstalé krizové situace a současně dostát svým závazkům v NATO, EU a OSN, je posílení velitelských struktur v operacích vedených výše uvedenými organizacemi.

Obdobně mohou být příslušníci rezortu MO působící ve strukturách NATO, EU a OSN vysláni v rámci výkonu svých funkcí či z důvodu náhlé potřeby do zahraničních operací pod vedením těchto organizací, přičemž je zohledněna jejich zastávaná funkce na mírovém zahraničním pracovišti. Takovéto vyslání příslušníka rezortu MO je vždy realizováno na základě žádosti vojenských orgánů NATO, EU či OSN, tedy se souhlasem ČR, která má v těchto orgánech zastoupení. Informace o případném vyslání příslušníků rezortu MO bude součástí pravidelného materiálu informujícího o nasazení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v příslušném roce.

b) Současné zapojení příslušníků rezortu MO do velitelských struktur NATO, EU a OSN působících v zahraničních operacích těchto organizací

Vyslání příslušníků rezortu MO k posílení velitelských struktur NATO, EU a OSN nasazených v operacích těchto organizací a příslušníků rezortu MO působících ve strukturách NATO, EU a OSN do operací mimo území ČR v rozsahu do 25 osob je v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 260 z 1. června 2018 a Senátu Parlamentu ČR č. 429 ze 17. května 2018. K únoru 2020 nepůsobil v rámci této formy v zahraniční operaci žádný příslušník rezortu MO.

c) Návrh na vyslání příslušníků rezortu MO do velitelských struktur NATO, EU a OSN působících v zahraničních operacích těchto organizací

Pro rok 2021 a 2022 se navrhuje vyslání příslušníků rezortu MO v počtu **do 25 osob** k posílení velitelských struktur NATO, EU a OSN nasazených v operacích těchto organizací a příslušníků rezortu MO působících ve strukturách NATO, EU a OSN do operací mimo území ČR. Případné vyslání do operace bude realizováno na základě požadavku ze strany NATO, EU či OSN. Obdobné zapojení se předpokládá i v roce 2023.

11. Nasaditelný spojovací modul

Nasaditelný spojovací modul (Deployable Communication Module/DCM) je schopnost, kterou ČR trvale vyčleňuje ve prospěch systému velení NATO, mimo jiné pro zahraniční operace.

Na vybudování českého DCM vyčlenilo NATO v minulosti ze svých fondů 70,7 mil. Kč a ročně vynakládá další zhruba 2 mil. Kč na výcvik našich vojáků a provozní náklady DCM. V případě nasazení dále NATO financuje přepravu techniky a provozní náklady související s působením českého DCM v zahraniční operaci.

NATO disponuje celkem třemi prapory takových modulů a jejich nasazení do operací je realizováno v závislosti na konkrétní misi, operačním prostoru a okamžitých aliančních schopnostech v prostoru operace. To v praxi znamená, že nasazení DCM není možno plánovat s časovým předstihem a každý z modulů je udržován v určitém stupni připravenosti k nasazení. O nasazení DCM žádají vojenské orgány NATO zpravidla s předstihem tři až čtyř měsíců.

V případě potřeby bude DCM nasazen do některé alianční operace v letech 2021 a 2022 v počtu **do 56 osob** na dobu nejvýše 6 měsíců ročně. Zpráva o případném působení DCM v zahraničí bude obsahem pravidelné informace o působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v příslušném kalendářním roce.

Obdobným způsobem bude deklarována naše připravenost nasadit DCM i v roce 2023.

12. Síly rychlé reakce NATO (NRF)

a) Charakteristika NRF

Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force/NRF) jsou jedním z nejvýznamnějších nástrojů NATO k zajišťování kolektivní obrany a krizového managementu. Účelem NRF je poskytnout integrované a plně interoperabilní pozemní, námořní a vzdušné jednotky pod společným velením kdykoli o to Severoatlantická rada požádá. NRF jsou schopny okamžitě zasáhnout kdekoli na světě a po omezenou dobu zde působit bez potřeby další podpory, a to v celém spektru aliančních misí od humanitárních a záchranných až po bojové operace vysoké intenzity. Díky této schopnosti představují pro každého potenciálního agresora hrozbu téměř okamžité vojenské reakce ze strany NATO jako celku a jsou tedy významnou součástí aliančního konvenčního odstrašení.

NRF jsou od 1. ledna 2016 tvořeny Silami velmi vysoké pohotovosti (Very High Readiness Joint Task Force/VJTF) a Silami druhého sledu (Immediate Follow-on Force Group/IFFG), přičemž tyto součásti působí na rotačním principu. Klíčovým prvkem z hlediska alianční schopnosti rychle reagovat na krizové situace jsou VJTF. Jejich výstavbu zajišťují na základě dobrovolnosti tzv. rámcové státy. Kromě VJTF a IFFG jsou součástí NRF také Záložní síly (Follow-on Force Group/FFG). Zapojení do NRF vyžaduje vyčleňování národních příspěvků pozemních sil zpravidla na tříleté období.

b) Současné vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do NRF

V roce 2020 ČR vyčleňuje do NRF celkem 1200 osob v rámci uskupení vedeného Polskem (mechanizovaný prapor) a Německem (modul protivzdušné obrany).

c) Návrh dalšího vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do NRF

Pro rotaci NRF v letech 2021 se vyčleňuje do 1400 osob (mechanizovaný prapor a vedoucí země v mnohonárodním uskupení pro ochranu proti zbraním hromadného ničení /OPZHN/ a pro rok 2022 se vyčleňují dvě jednotky (průzkumná a mechanizovaná rota) do Německem vedeného uskupení VJTF v počtu do 400 osob. O konkrétním vyslání na dobu 60 dnů bude na základě operační potřeby rozhodovat vláda podle čl. 43, odst. 4 Ústavy České republiky, která o takovém rozhodnutí neprodleně informuje obě komory Parlamentu ČR.

Pro rotaci NRF v roce 2023 se předběžně navrhuje vyčlenit do 400 osob.

13. Bojová uskupení EU

a) Charakteristika bojových uskupení EU

Jedním z důležitých záměrů Evropské bezpečnostní a obranné politiky je rozvoj takových vojenských schopností, které by EU umožnily velmi rychle reagovat na vzniklé krizové situace a válečné konflikty. Tento rozvoj se uskutečňuje v souladu s Konceptem bojových uskupení EU (European Union Battlegroup/EU BG).

EU BG je mnohonárodní bojové uskupení na úrovni praporu, včetně bojové podpory (např. ženisté, protivzdušná obrana, OPZHN) a bojového zabezpečení (zdravotnická služba, jednotky civilně-vojenské spolupráce, vojenská policie apod.). Vyznačuje se schopností vést jak samostatné operace, tak i plnit úkoly vstupních sil v počáteční fázi větší operace. EU BG musí být schopno zahájit plnění úkolů v prostoru působení do 10 dnů od rozhodnutí Rady EU. V prostoru působení pak musí setrvat krátkodobě po dobu 30 dnů s možností prodloužení až na 120 dnů, případně do příchodu stabilizačních jednotek.

Úkolem EU BG je plnit celé spektrum misí, jako například humanitární a záchranné mise, mise k řešení krizí včetně prosazování míru a stabilizační operace po ukončení konfliktu.

V systému pohotovosti jsou zařazeny na dobu šesti měsíců vždy dvě EU BG, čímž je naplněna ambice EU vést dvě nezávislé operace charakteru rychlé reakce.

Historicky prvním příspěvkem ČR do EU BG byla účast ve společném česko-slovenském bojovém uskupení vyčleněném do pohotovosti ve druhé polovině 2009. Za významné lze považovat společná EU BGs složená ze států V4 (Polsko, ČR, SR a Maďarsko), která byla v pohotovosti k nasazení v 1. polovině 2016 a ve 2. polovině roku 2019.

b) Současné vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do EU BG

Na 2. polovinu 2020 ČR vyčleňuje do EU BG vedené Německem celkem 300 osob.

c) Návrh dalšího vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do EU BG

V letech 2021 a 2022 se české zapojení do EU BG neplánuje. Na rok 2023 připravuje ČR vyčlenění do 500 osob pro V4 EU BG.

14. Projekty rychlého dopadu

a) Charakteristika projektů

Jedním z předpokladů úspěšného plnění úkolů v zahraničních operacích je podpora civilního sektoru, legitimních místních vojenských jednotek a získání podpory místního obyvatelstva.

Důležitým nástrojem pro zajištění podpory ze strany místního obyvatelstva je realizace projektů rychlého dopadu (Quick Impact Projects/QIP). Z názvu vyplývá hlavní cíl projektu, kterým je vytvoření okamžitého a pozitivního efektu směrem k místní populaci postižené konfliktem. V praxi se může jednat například o realizaci malých projektů formou budování veřejně prospěšných staveb, budování studní, mostů, nákupu školních a zdravotnických potřeb, či logistickou podporu místním ozbrojeným silám. Projekty realizují vojenské jednotky buď samostatně, nebo s pomocí civilních subjektů (národní nebo místní představitelé, místní populace, nevládní organizace, mezinárodní organizace), čímž zajišťují zachování civilního charakteru humanitárních aktivit pro místní obyvatelstvo v souladu s mezinárodními humanitárními zásadami.

Ve většině případů jsou QIP uskutečňovány prostřednictvím skupin civilně-vojenské spolupráce (CIMIC) v rámci vojenských kontingentů, ale mohou být realizovány i dalšími vojenskými složkami v prostoru operačního nasazení. QIP mají reagovat na aktuální potřeby a požadavky přímo v místě nasazení. Vedle zcela adresné pomoci místnímu obyvatelstvu přispívají tyto projekty také k bezpečnosti vlastních jednotek, bojové techniky a materiálu, tedy majetku státu, a vytváření kladného obrazu vlastních sil u veřejnosti. Je zřejmé, že tyto projekty nelze plánovat, protože jejich identifikace probíhá až na místě samém.

Realizace QIP je v souladu s ustanoveními zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který mimo jiné v ustanovení § 10 odst. 2 stanoví, že ozbrojené síly se podílejí na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti, a to zejména účastí na operacích na podporu a udržení míru, záchranných a humanitárních akcích.

Jediným způsobem, jak pro daný účel využívat prostředky MO v souladu se stávající legislativou České republiky i s vnitřními předpisy MO, je uskutečňovat QIP formou peněžního daru do zahraničí. V souladu s ustanovením § 7 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, je možné realizovat peněžní dary do zahraničí pouze po předchozím souhlasu vlády.

b) Využitelnost projektů

Vláda svým usnesením ze dne 11. dubna 2018 č. 221 schválila poskytnutí peněžního daru do zahraničí ve výši 4 mil. Kč ročně na financování projektů rychlého dopadu v rámci působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v letech 2019 a 2020. V roce 2019 byl koncept QIP uplatňován pouze v Afghánistánu, a to s ohledem na zhoršenou bezpečnostní situaci, pouze v omezeném rozsahu.⁶⁾

⁶⁾ Podrobnosti ke QIP budou obsahem materiálu „Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2019“. Zmíněný materiál bude předložen k projednání vládě do 31. května 2020 a Parlamentu ČR do 30. června 2020.

Realizace QIP v rámci dalších zahraničních operací s českou účastí se v průběhu roku 2019 nejevila jako efektivní, a to jak vzhledem k charakteru operací, tak i počtu vojáků v nich působících.

Implementace QIP v Afghánistánu potvrdila užitečnost a význam tohoto mechanismu pro úspěšné plnění operačních úkolů vojenských jednotek v zahraničních operacích. Z hlediska svého budoucího operačního působení předpokládá ČR v letech 2021 a 2022 pokračovat ve vojenském zapojení v Afghánistánu, Iráku a v misích EU, zejména na africkém kontinentu. Je proto žádoucí, aby tento nástroj byl českými vojenskými jednotkami využíván i v dalších relevantních operacích mimo Afghánistán.

c) Vyčlenění finančních prostředků pro QIP v letech 2021 a 2022

Navrhuje se poskytnutí peněžních darů do zahraničí v celkové výši do 4 mil. Kč ročně na financování projektů rychlého dopadu v rámci působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v letech 2021 a 2022.

Navrhovaná částka bude hrazena z rozpočtu rezortu MO bez dopadů na státní rozpočet. Konečná výše čerpání finančních prostředků bude odvozena od reálných operačních požadavků.

15. Právní aspekty vyslání sil a prostředků rezortu MO do zahraničních operací

Právní stránka vysílání sil a prostředků rezortu MO do zahraničních operací, respektive pokračování účasti v nich, má dvě roviny – mezinárodní a vnitrostátní.

Z mezinárodního hlediska je nutné, aby vyslání sil a prostředků rezortu MO do zahraniční operace bylo v souladu s mezinárodním právem, tato podmínka je ve všech případech vyslání sil a prostředků rezortu MO do zahraničních operací splněna.

Působení v RSM v Afghánistánu je právně podloženo souhlasem Afghánistánu a Dohodou mezi NATO a Afghánistánem o právním postavení sil NATO (Status of Forces Agreement/SOFA) v Afghánistánu ze dne 30. září 2014. Případné působení v možné následné misi NATO v Afghánistánu bude taktéž podmíněno souhlasem Afghánistánu. Působení sil a prostředků v Iráku a Kuvajtu je realizováno na základě oficiálního souhlasu vlád uvedených zemí, v případě výcvikové mise NATO též na základě výměny dopisů mezi NATO a Irákem z 19. dubna 2016. Dne 12. února 2020 potvrdil irácký premiér dopisem generálnímu tajemníkovi NATO zájem o pokračování alianční mise (výcvik a poradenství).

Co se týče mise MFO, ta působí na Sinajském poloostrově na základě Protokolu k Mírové smlouvě mezi Egyptem a Izraelem ze dne 3. srpna 1981. Mise OSN UNDOF byla založena rezolucí RB OSN č. 350 (1974).

Vyslání sil a prostředků rezortu MO na území pobaltských států a Polska, jak v rámci eFP, tak k zajištění ochrany vzdušného prostoru, je v souladu s čl. 3 Severoatlantické smlouvy a bude prováděno se souhlasem dotčených států.

O zahájení operace ALTHEA rozhodla Rada EU Společnou akcí 2004/570/CFSP z 12. července 2004 v souladu s mandátem obsaženým v rezoluci RB OSN č. 1575 (2004). V případě Kosova je operace Joint Enterprise naplněna rezolucí RB OSN č. 1244 (1999).

Mise EUTM M vychází z rezoluce RB OSN č. 2071 (2012) a č. 2085 (2012) a žádosti malijské vlády o rozmístění EUTM M. Podpora zemí G5 Sahel pak vychází s rezolucí RB OSN Č. 2391 (2017) a č. 2480 (2019). Zároveň se jedná o misi Společné bezpečnostní a obranné politiky EU zakotvené ve Smlouvě o Evropské unii. Mise OSN MINUSMA je zakotvena v rezoluci RB OSN č. 2100 (2013). Operace EU NAVFOR MED IRINI ve Středomoří vychází z rezoluce RB OSN č. 2510 (2020) potvrzující záběry Berlínské konference k Libyi a z rezolucí RB OSN č. 1970 (2011), č. 2292 (2016) a č. 2473 (2019) ve věci zbrojního embarga, zároveň se jedná o operaci Společné bezpečnostní a obranné politiky EU zakotvené ve Smlouvě o Evropské unii.

Z vnitrostátního hlediska podléhá vyslání sil a prostředků rezortu MO do zahraničních operací souhlasu obou komor Parlamentu ČR podle čl. 43 odst. 3 písm. a) Ústavy ČR. Z tohoto důvodu je po souhlasu vlády mandát předkládán oběma komorám Parlamentu ČR ke schválení.

16. Finanční aspekty

Financování plánovaného působení sil a prostředků rezortu MO ve všech zahraničních operacích v letech 2021 a 2022, s výjimkou případného nasazení v operacích NRF, bude zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO.

Náklady na vyslání související s účastí sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích se v roce 2021 předpokládají ve výši **1,73 mld. Kč** a v roce 2022 ve výši **1,8 mld. Kč**. Jedná se o náklady nad rámec běžné činnosti výhradně související se zabezpečením jednotlivých operací.

Pro případné nasazení sil a prostředků rezortu MO v Silách rychlé reakce NATO je kalkulována částka **3,2 mld. Kč** na rok 2021 a **1,1 mld. Kč** na rok 2022. Vzhledem ke skutečnosti, že výsledná úkolová uskupení budou vytvořena až v reakci na požadavky plnění konkrétního úkolu, nelze v současnosti jednoznačně specifikovat výši konečné částky. V případě rozhodnutí o nasazení jednotek vyčleněných pro NRF budou potřebné finanční prostředky zajištěny mimo rozpočet rezortu MO.

Závěr

Předložený návrh komplexně řeší zapojení sil a prostředků rezortu MO do operací v zahraničí v letech 2021 a 2022 a je v souladu se závazky vyplývajícími z členství ČR v mezinárodních organizacích, s Bezpečnostní strategií ČR, Obrannou strategií ČR a zahraničně-politickými prioritami ČR.

Udržování stability a bezpečnosti prostřednictvím zahraničních operací představuje optimální a mnohdy vůbec jediný způsob, jak minimalizovat dopady hrozeb na bezpečnostní zájmy ČR a jejích spojenců.

Aktivními příspěvky v zahraničních operacích ČR potvrzuje pozici plnohodnotného a respektovaného partnera ochotného sdílet část bezpečnostního břemene. Pokračujícím vojenským zapojením v zahraničních operacích podporujeme řešení krizí, stabilizaci a rekonstrukci zemí postavených na demokratických principech a bezpečnější mezinárodní prostředí, čímž ČR přispívá mj. ke zmírnění migračních toků z krizových oblastí

a minimalizaci rizika, že krizové oblasti budou útočištěm fundamentalistickému extremismu a terorismu, který bude ohrožovat mezinárodní bezpečnost, včetně bezpečnosti ČR.

Vláda svým usnesením ze dne 4. května 2020 č. 500 projednala a schválila Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2021 a 2022 s výhledem na rok 2023.

V Praze dne 4. května 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.